

in detail

Jongveeopfok familie Veltkamp

bedrijfsgegevens

Jongvee opfokken is voor familie Veltkamp niet iets om 'er even bij te doen'. De 110 stuks jongvee krijgen – mede dankzij Wims vader en schoonvader – de zorg en aandacht die ze nodig hebben. Gezien de groei van het bedrijf, sluit Wim het uitbesteden van de opfok op termijn niet uit: 'Ik wil voorkomen dat de opfok spaak loopt.'

eigenaren	: Wim (41) en Annemiek (39) Veltkamp
plaats	: Holten
melkquotum	: 1.280.000 kg
veestapel	: 145 melkkoeien, 110 stuks jongvee
oppervlakte	: 76 hectare
productie	: 8800 kg melk, 4,48% vet, 3,53% eiwit
perc. geboorten	: 115
perc. kalversterfte	: 10
jongvee per 10 melkkoeien	: 8
leeftijd bij afkalven	: 25 maanden
vruchtbaarheid bij pinken	: 1,4 inseminaties/pink

Wim en Annemiek Veltkamp: 'Jongvee moet groeien in de botten, niet in het vlees'

Het lijkt elkaar tegen te werken: intensieve controle van de jongveeopfok en efficiënt omgaan met arbeid. Familie Veltkamp slaagt erin die twee te combineren, mede dankzij de kalverdrinkautomaat. De jongveeopfok is doordacht tot in detail, controle en hygiëne staan centraal.

De jongveetak is voor beide opa's, zegt Wim Veltkamp lachend, wanneer hem gevraagd wordt naar de jongveeopfok op zijn bedrijf. Met een productie van 1.280.000 kg melk komt het Wim goed uit dat zijn vader en schoonvader het jongvee grotendeels verzorgen. Ondanks de royale arbeidsvoorziening is het familiebedrijf gericht op besparen van arbeid. 'Hier komt het aan op arbeidsefficiëntie. Ik zou er niet trots op zijn in mijn eentje 160 koeien te melken.' Wims vrouw Annemiek knikt: 'Er is meer dan werk alleen, we willen geen slaaf worden van het bedrijf.'

Constant voerschema

De kalverdrinkautomaat is ronduit het beste voorbeeld als het gaat om arbeidsefficiëntie, stelt Wim. 'Mijn vader zorgt ervoor dat er poeder in de automaat zit, kijkt de attenties na en verstrekt het hooi en krachtvoer. Zelf controleer ik een maal daags op de algehele gezondheid en groei. Met een half uur per dag zijn we klaar bij de jongste kalveren.' Toch was dit niet de enige reden om de jongste aanwas automatisch van melk te voorzien. 'We hebben nu minder problemen met diarree dan voorheen. De samenstelling en temperatuur van de melk zijn constanter en het voerschema wordt geleidelijker op- en afgebouwd. Ook de melkopname is beter verdeeld: per keer krijgt een kalf minimaal één en maximaal twee kilo melk.' De automaat is geprogrammeerd op een schema dat start met vier liter melk per dag, dit vanaf dag tien opbouwt naar zes

liter melk om in de laatste veertien dagen af te bouwen naar nul. 'De kalveren zijn dan twee maanden oud, het moment van spenen is conform de standaardnorm. Sinds het gebruik van de automaat is het poederverbruik per kalf gedaald van bijna 45 naar 40 kg poeder.' Kalverstartkorrel, smulmix en hooi krijgen de kalveren vanaf dag vijf naar behoefte. 'Een jong kalf voer je niet snel te luxe. Door direct zo veel mogelijk krachtvoer en hooi te verstrekken zijn pensontwikkeling en groei maximaal. Eersteklas kwaliteit hooi is wel een voorwaarde', benadrukt Wim.

Het controleren van de groei en de algehele gezondheid zijn sinds de komst van de drinkautomaat intensiever geworden. De kalverspecialist van melkpoederleverancier Alpuro Breeding, Erwin Kerkhof Jonkman (zie kader), meet de borstomvang van de kalveren. Door te meten vanaf de vijfde week tot aan de vierde maand krijgt Veltkamp een overzicht van de groei (figuur 1, pagina 23). Wim Veltkamp: 'Controle is dé factor voor succes en voorkomt dat je bedrijfsblind wordt. Op het moment dat een kalf onder de norm zit weet ik dat er iets moet gebeuren. Een enkel geval van gewrichts- of longontsteking pik ik er zonder die meetgegevens ook wel uit, maar als er structureel iets fout zit, sluipt dat soms ongemerkt het koppel in.'

Veltkamp doelt op de luchtwegproblemen van de kalveren waar hij tot negen jaar geleden keer op keer mee worstelde. 'Het was een ventilatieprobleem. We haalden er diverse voorlichters bij om

Wim Veltkamp: 'Controle is dé succesfactor van jongveeopfok'

Jongvee fokken met precisie

2

Vinger aan de pols houden door het jongvee op te meten

3

Op deze display staan kalveren met een attentie vermeld

4

In de mengbeker wordt kunstmelk bereid

7

Dankzij zoldertje geen gesjouw met stro

In deze box een vrouwelijke, blauwbonte nakomeling van koe 99, geboren 1 oktober

5

8

6

Een oude krant onder het stro vergemakkelijkt het schoonmaken

hier een passend antwoord op te vinden, maar niets hielp. Gedwongen ventilatie met ventilatoren, natuurlijke ventilatie en het vergroten van de stalinhoud. De oplossing was uiteindelijk een compleet andere huisvesting voor de kalveren tot drie maanden. Structurele problemen moet je rigoreus aanpakken, anders kost het geld', zegt Veltkamp vastberaden. Er verrees een loods, vrij van tocht, van tien bij tien meter die met de shovel kan worden uitgemest. Voldoende licht, ruimte en frisheid waren een vereiste. Veltkamp bouwde het stalletje met oude materialen van een gesloopte kippen-schuur voor nog geen tienduizend euro. Vers stro wordt na het uitmesten met een shovel op een zoldertje gelegd (foto 7), vanwaar Wim het strooisel eenvoudig over de hokken verdeelt. Ook hier draait het om arbeidsefficiëntie.

Kalfjes op de krant

De zorg rondom de geboorte van een kalf wijkt bij Veltkamp weinig af van die op een doorsneebedrijf. De veehouder streeft naar het principe van veel, vlug en vaak biest. Voor situaties waarin geen biest beschikbaar is, heeft Veltkamp een portie biest ingevroren. 'Met een vaars wil het nog wel eens voorkomen dat er voor het kalf onvoldoende biest is.' Veltkamp hecht veel waarde aan hygiëne.

'Het kalf moet schoon ter wereld kunnen komen. De afkalfstal is opgestrooid en de emmer waar het kalf uit drinkt is altijd schoon. We hebben twintig eenlingboxen, na elk kalf spuiten we het hokje schoon met de hogedrukreiniger.' Iglo's zijn daarvoor te bewerkelijk, stelt Veltkamp, al vergt de frequente reiniging van de eenlingboxen ook de nodige tijd. Veltkamp vergemakkelijkt het schoonmaken met boerenslimheid; op de bodem van de box legt de veehouder een oude krant. Daarbovenop komt het strobed. Op deze manier koekt er geen mest vast aan het hout.

Het ontsmetten van de navel van pasgeboren kalveren laat Veltkamp achterwege. 'Wij hebben nooit problemen gehad met dikke navels, ik denk dat het komt doordat we hygiënisch werken. We zijn strikt met het dragen van bedrijfskleding. Bij bezoekers die in contact komen met dieren of mest hanteer ik zo veel mogelijk vaste looplijnen: eerst naar het jongvee, daarna pas naar de koeien. Dat voorkomt dat het jongvee infecties van de koeien oploopt.'

Groeien in de botten

Om het de kalverhandelaar en zichzelf makkelijk te maken schrijft Annemiek de gegevens van elk kalf met krijt op de eenlingbox (foto 8). Op het vlak van voeding legt Veltkamp het jongvee niet onnodig in de watten. Zoals zo veel bedrijven krijgt ouder jongvee gras uit de herfstkuil, weliswaar aangevuld met gedorst hooi. 'Gras van achthonderd vem is voldoende voor jongvee ouder dan een jaar. Ook hier speelt controle een belangrijke rol, op het moment dat de mest te dun is corrigeer ik met gedorst hooi. Ook de conditie houden we scherp in de gaten. Jongvee moet groeien in de botten, niet in het vlees.'

Kalveren tussen de drie en zeven maanden krijgen het rantsoen van de melkkoeien, aangevuld met twee kilo A-brok. In de volgende afdeling krijgen ze hetzelfde als de droge koeien. De rantsoenovergangen verlopen volgens Veltkamp soepel. 'De kalveren die uit de loods met drinkautomaat komen, gaan over op roosters, dan is er altijd wel even een lichte terugslag. Dat voorkom je niet, maar het effect van die omschakeling wordt wel enigszins beperkt door de kalveren nog op het stro te spenen.'

Erwin Kerkhof Jonkman: 'Veltkamp is vooral oplettend'

'De jongveeopfok wordt kritisch gevolgd op het bedrijf van familie Veltkamp. Ze zijn erg precies; als een kalf iets mankeert zullen ze meteen tot actie overgaan', vertelt Erwin Kerkhof Jonkman. De begeleidend verkoper van Alpuro meet het jongvee bij Veltkamp regelmatig en eens per maand calibreert hij de kalverautomaat. 'De kalveren wogen vorig jaar na twaalf weken 104 kg, negen kilo boven de norm voor afkalven op 24 maanden. Ze waren bovengemiddeld bevestigd. Dat is op zichzelf niet zo erg, maar als kalveren te veel melk krijgen staat dat een maximale opname van ruw- en krachtvoer in de weg. Voor de pensontwikkeling is die hoge voeropname belangrijk. Inmiddels is het poederverbruik per kalf gedaald van 45 naar 40 kilogram. Dat is de verdienste van zijn melkautomaat, omdat het kalf de melk constanter over de dag opneemt.'

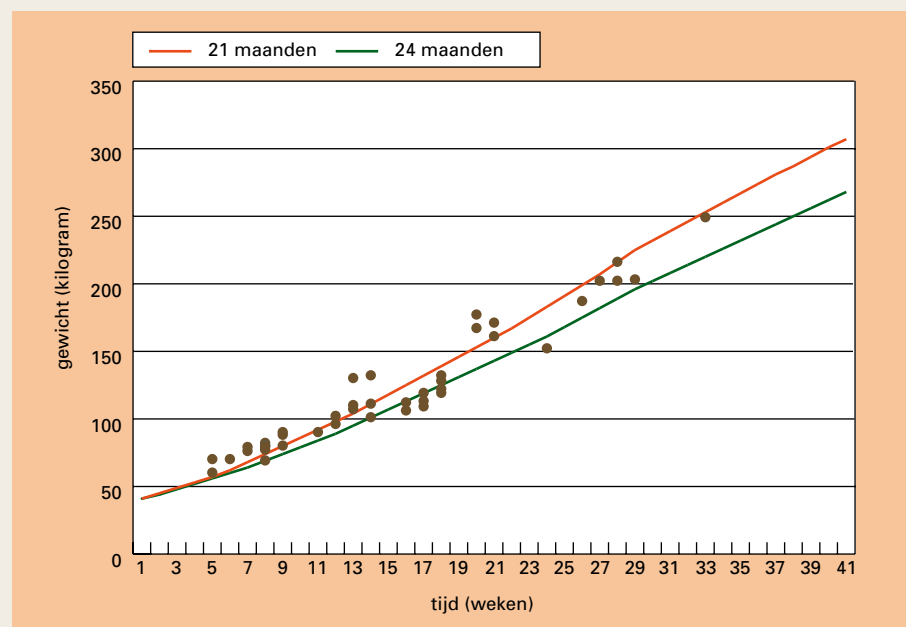

De verkoper maakt onderscheid tussen op mager melkpoeder en op 'nulproduct' gebaseerde kunstmelk (bijvoorbeeld wei-eiwitten). Circa negentig procent van de veehouders voert volgens Kerkhof Jonkman kunstmelk van een 'nulproduct', dat sneller is opgenomen in de darm en daardoor eerder een hongergevoel oproept. Dit is gunstig voor de ontwikkeling van de pens.

9

In de mengbeker wordt per keer een halve liter melkpoeder van precies 41 graden Celsius aangemaakt. De machine reinigt de onderdelen die in contact komen met melk automatisch. Om de samenstelling constant te houden controleert Wims vader Freek Veltkamp dagelijks de toevoer van poeder. 'Met vochtig weer zou die anders kunnen dichtslibben. Ook controleer ik dagelijks of de beker schoon en leeg is.' Een kalf dat recht heeft op zes kilo melk krijgt dit in de drinkautomaat over minimaal drie en maximaal zes porties verdeeld. Het leren drinken gaat volgens Annemiek heel snel. 'Je helpt ze de eerste en tweede keer en vanaf dat moment kennen ze het trucje. Het scheelt tijd dat we ze niet meer uit een emmer hoeven te leren drinken. Vijf dagen na de geboorte verhuizen ze uit de eenlingboxen met speenemmer naar de strohokken met drinkautomaat. De stierkalveren blijven in de eenlingbox tot het moment van verkoop'

Figuur 1 – Groeiverloop kalveren Veltkamp versus de norm bij 21 en 24 maandse opfok

Wennen aan krachtvoerbox

In 2001 voegde Wim zijn bedrijf en dat van zijn schoonouders Henk (68) en Willemien (66) Beltman samen. Er werd een nieuwe ligboxenstal voor het melkvee gebouwd waarin twee robots het melken voor hun rekening namen. Henk Beltman is vanaf dat moment het jongvee ouder dan één jaar gaan opfokken. Via deze weg krijgt het jongvee alle aandacht en zorg die het nodig heeft en kan Beltman nog een tijdje veehouder blijven. 'Mijn vader is meer een koeienman dan wij', stelt Annemiek. Circa twintig keer per jaar brengt Beltman een lichter drachtige vaarzen naar Holten over een afstand van tien kilometer. 'Een sterk punt in onze opfok is de ruime beschikking over huisvesting, we kunnen altijd schuiven. Mijn schoonvader laat de drachtige vaarzen twee weken voor afkalven alvast wennen aan de krachtvoerautomaat in zijn stal. De overgang naar de robot is dan minder groot, een vaars heeft sowieso al extra stress bij

het afkalven.' Dankzij de tijd die Beltman beschikbaar heeft is ook tochtcontrole en weidegang goed te combineren. 'We laten de vaarzen op twee jaar afkalven. Een versnelde opfok zie ik niet zitten, ik vrees dat je dan toch te lichte vaarzen krijgt. Ze moeten de productie aankunnen en sterk genoeg zijn om de robot te bezoeken.' De toegerekende kosten voor de gehele opfokperiode zijn niet hoog (tabel 1). Bij deze berekening is het wel relevant in het achterhoofd te houden dat de vaste kosten niet zijn meegenomen (huisvesting etc.). Het succes van de jongveeopfok is bij Veltkamp deels te danken aan de ruime en nauwgezette aandacht die de dieren genieten. Hoe moet dat straks als 'de beide opa's' een stapje terug moeten doen? Wim Veltkamp: 'Ik wil voorkomen dat de opfok spaak loopt, dus dan besteed ik het uit. Er zijn in deze buurt stallen genoeg die leeg komen. Wat arbeid betreft kunnen Annemiek en ik het er straks niet bij hebben. Wij willen meer gaan melken, daar moeten we het mee verdienen.'

De veehouder installeert momenteel zijn derde melkrobot. 'Het uitbouwen, ontwikkelen en vooruitdenken krijgt veel aandacht in het bedrijf. Ik interesseer me meer voor de strategie van het bedrijf dan dat ik me richt op een individuele koe.'

Tijmen van Zessen

kostenpost	bedrag (euro's per dier)
voer (incl. melkpoeder)	120
inseminatie	30
dierenarts	15
overig	20
totaal	185

Tabel 1 – Toegerekende kosten jongveeopfok Veltkamp

10

Een vaars vlak voor afkalven in de kraamafdeling

11

Eén keer helpen is voldoende, hier door Wims vader Freek

12

Weidend jongvee; dagelijkse controle van groei en tocht

13

Ingevroren biest voor het geval er geen verse biest is

14

Bedrijfskleding is essentieel om de hygiëne te waarborgen

15

Krachtvoerautomaat voor klamvaarzen